

บทที่ 1

บทนำ

คู่มือการชี้บ่งอันตราย การประเมินความเสี่ยงภัยและการจัดทำรายงานเป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาประเมินความเสี่ยงภัยจากโรงงานอุตสาหกรรมของกรมโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้โรงงาน 12 ประเภทที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยงจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับที่ 3 พ.ศ.2542 เรื่องมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน

ดังนั้นเพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎหมายและเป็นไปตามหลักวิชาการ ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยงจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน และเพื่อเป็นการป้องกัน ควบคุม และลดหรือบรรเทาอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากการประกอบกิจการโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรมจึงได้จัดทำคู่มือโครงการนี้ขึ้น โดยในโครงการจะประกอบด้วยกิจกรรมหลักๆ 3 กิจกรรม คือ

1. การจัดทำคู่มือการปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542
2. การเผยแพร่ และส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการโรงงาน ทราบ เข้าใจ และเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎหมาย
3. การฝึกอบรมและสัมมนาผู้ประกอบกิจการโรงงาน ให้สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงานได้ถูกต้องตามกฎหมายและตามหลักวิชาการ

คู่มือการชี้บ่งอันตรายและประเมินความเสี่ยงภัยจากโรงงานอุตสาหกรรมฉบับนี้เป็นเล่มหนึ่งในจำนวน 12 เล่ม ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้จัดทำขึ้นเพื่อแจกจ่ายให้กับผู้ประกอบกิจการ โรงงานที่อยู่ในขอบข่ายการบังคับใช้ของกฎหมาย 12 ประเภทโรงงาน

ประเภทโรงงานลำดับที่	จำนวนรายงาน
7(1) (4) น้ำมันพืช	1 เล่ม
42(1) (2) เคมีภัณฑ์ สารเคมีหรือวัตถุอันตราย	1 เล่ม
43(1) (2) ปุ๋ย หรือสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช	1 เล่ม (ปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช)
44 ผลิตยางเรซินสังเคราะห์ ยางอีลาสโตเมอร์ พลาสติก เส้นใยสังเคราะห์ที่มีใยแก้ว	1 เล่ม
45(1)(2) สี น้ำมันชักเงา เซลล์เล็ก	1 เล่ม
48(4) การทำไม้ขีดไฟ วัตถุระเบิด ดอกไม้ไฟ	1 เล่ม
49 โรงกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม	1 เล่ม
50(4) ผลิตภัณฑ์จากปิโตรเลียม ถ่านหิน ลิกไนต์	1 เล่ม
89 ผลิตก๊าซ ซึ่งมีก๊าซธรรมชาติ	1 เล่ม
91(2) โรงงานบรรจุก๊าซ	1 เล่ม
92 ห้องเย็น	1 เล่ม
99 ผลิต ซ่อมแซม คัดแปลง เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด	1 เล่ม

ในคู่มือการชี้บ่งอันตรายและประเมินความเสี่ยงภัยจากโรงงานอุตสาหกรรม แต่ละเล่มจะประกอบด้วยเนื้อหาสาระ 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคู่มือที่อธิบายถึงขั้นตอนต่างๆในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยงจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน โดยคู่มือจะอธิบายและมีตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่

- การจัดตั้งคณะทำงาน
- การรวบรวมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- การจัดทำบัญชีรายการสิ่งที่เป็นความเสี่ยงและอันตราย
- การประเมินความเสี่ยง
- การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยง
- การสรุปผลการดำเนินการ
- การตรวจสอบความครบถ้วนของรายงาน (Checklist)

ในส่วนที่ 1 นี้จะเหมือนกันทั้ง 12 เล่ม

ส่วนที่ 2 เป็นตัวอย่างการชี้บ่งอันตรายและการประเมินความเสี่ยงของโรงงานแต่ละประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของอุตสาหกรรม และกิจกรรมที่มีอยู่ในโรงงานนั้นๆ ส่วนนี้เป็นเพียงตัวอย่างที่นำเอาอุปกรณ์วิกฤตบางชนิดในโรงงานมาแสดงให้เห็นถึงวิธีการชี้บ่งอันตราย และประเมินความเสี่ยงจนถึงการจัดทำแผนงานบริหารจัดการความเสี่ยงเท่านั้น โดยมีหัวข้อต่างๆในส่วนที่ 2 ดังนี้

- ข้อมูลโรงงาน
- การจัดทำบัญชีรายการสิ่งที่เป็นความเสี่ยงและอันตราย
- การชี้บ่งอันตรายและการประเมินความเสี่ยง
- แผนงานบริหารจัดการความเสี่ยง
- มาตรการระงับและฟื้นฟูเหตุการณ์
- สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์และทบทวนการดำเนินงานที่เป็นความเสี่ยง

ในการใช้คู่มือส่วนที่ 2 นี้ขอให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานตระหนักไว้เสมอว่า โรงงานแต่ละแห่ง แต่ละประเภทมีความแตกต่างกันตั้งแต่ กระบวนการผลิต มาตรฐานทางด้านวิศวกรรม ระดับของระบบควบคุม วิธีการในการควบคุมการผลิต มาตรการความปลอดภัยที่มีอยู่ในโรงงาน มาตรฐานในบำรุงรักษาเครื่องจักรอุปกรณ์ ดังนั้นรายละเอียดข้อมูล บัญชีรายการสิ่งที่เป็นความเสี่ยงฯ การชี้บ่งอันตรายและการประเมินความเสี่ยง ฯลฯ ที่แสดงอยู่ในส่วนที่ 2 นี้จึงเป็นเพียงตัวอย่าง ขอให้ใช้ประโยชน์ในแง่ของแนวคิดและหลักปฏิบัติเท่านั้น การคัดลอกเนื้อหาจัดทำรายงานเพื่อส่งให้กรมโรงงานอุตสาหกรรม ถือเป็น การดำเนินการที่ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆแก่ตัวท่านเองและประเทศชาติ และไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้เกิดความปลอดภัยในการดำเนินกิจการของท่านเอง โดยท่านจะได้รับประโยชน์ดังนี้

- ท่านได้ทราบว่า โรงงานของท่านมีอันตรายอะไร อันตรายจะเกิดขึ้นได้อย่างไร
- ท่านมีมาตรการใดในการควบคุม หรือป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายเหล่านี้หรือไม่
- ท่านต้องทำอะไรบ้างเพื่อป้องกัน และควบคุมไม่ให้เกิดอันตราย

ขอให้ระลึกเสมอว่าผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากกฎหมายฉบับนี้ คือผู้ประกอบกิจการโรงงาน และพนักงานที่อยู่ในโรงงานเอง ที่จะนำเอาผลจากการการชี้บ่งอันตรายและประเมินความเสี่ยงไปดำเนินการเพื่อรักษาไว้ซึ่งธุรกิจ ชีวิต และทรัพย์สินของท่านสืบไป

กรมโรงงานอุตสาหกรรมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ประกาศฉบับนี้ และโครงการว่าจ้างศึกษา ประเมินความเสี่ยงจากโรงงานอุตสาหกรรมของกรมโรงงานอุตสาหกรรม จะเป็นประโยชน์ต่อโรงงาน ทั้ง 12 ประเภท รวมทั้งโรงงานประเภทอื่น ๆ สามารถนำไปใช้ในการป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงต่อไป